

Головне для працівника – реально оцінити стан, свої здібності і можливості. Щоб зміни відбувалися планово й ефективно, потрібно стати їх активним учасником, а не пасивною жертвою, а це не в останню чергу буде залежати від того, наскільки зміни відповідають його мотивації.

Література

1. Беликова В. Кадровая безопасность предприятия: аспекты испытательного срока / В. Беликова // Менеджмент и менеджер. – 2007. – № 7-8. – С. 76-79.
2. Крюкова Е. Коммерческий директор: самый дорогой кадр / Е. Крюкова // Менеджмент и менеджер. – 2007. – № 6. – С. 25-28.
3. Основи економічної теорії : підручник / А.А. Чухно, П.С. Єщенко, Г.Н. Климко та ін. / за ред. А.А. Чухна. – К. : Вид-во "Вища шк.", 2001. – 606 с.
4. Петрова И.В. Адаптация работника в организации: сущность процесса и необходимость управления / И.В. Петрова // Менеджмент и менеджер. – 2007. – № 2. – С. 58-63.
5. Пирсон Б. Магистр делового предпринимательства / Б. Пирсон, Н. Томас : пер. с англ. – М. : Изд. дом "Альпина", 2000. – 218 с.
6. Поклонський Ф.Ю. Необхідний стиль роботи в новостворених умовах господарювання для реалізації оптимального рівня зайнятості працівників / Ф.Ю. Поклонський, К.В. Зайцева // Вісник Донецьк. держ. ун-ту управління. – 2007. – № 2. – С. 50-58.
7. Почепцова Г. Инвестиции в человеческий фактор / Г. Почепцова // Эксперт Украина. – 2007. – № 4. – С. 28-39.
8. Рюмин С. Метод 360 градусов: Эффективная система оценки в организации / С. Рюмин // Менеджмент и менеджер. – 2007. – № 10. – С. 38-46.
9. Самыгин С.И. Управление персоналом / С.И. Самыгин, Л.Д. Столяренко. – Р. на/Д.: Феникс, 2004. – 335 с.
10. Уткин Э.А. Мотивационный менеджмент / Э.А. Уткин. – М. : Изд-во "ЭКМОС", 1999. – 256 с.
11. Ходаницкая А. Методы оценки персонала / А. Ходаницкая // Менеджмент и менеджер. – 2008. – № 1. – С. 45-55.

Максимець Ю.В. Повышение эффективности управления мотивацией труда на предприятии

Рассмотрен вопрос усовершенствования управления мотивацией на предприятии. Выяснено значение и сущность заработной платы, элементов мотивационной стратегии, адаптации персонала. Приведены методы оценивания персонала.

Ключевые слова: заработная плата, мотивация, социальный пакет, социальное поощрение, вознаграждение, адаптация, оценка персонала.

Maksymets Yu.V. Increase of efficiency of management by motivation of labour on an enterprise

In the article the question is about the improvement of management by motivation on an enterprise. The value and essence of wages, elements of motivational strategy, adaptation of personnel opens up. The methods of estimation of personnel are pointed.

Keywords: wages, motivation, social package, social encouragement, reward, adaptation, estimation of personnel.

УДК 338.984:330.46

Доц. М.М. Нашкерська, канд. екон. наук;
студ. А.Р. Кусяк – НУ "Львівська політехніка"

ВПЛИВ ОБСЯГУ ТА ДЖЕРЕЛ ФІНАНСУВАННЯ ОБОРОТНОГО КАПІТАЛУ НА ДОХІДНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА

Розглянуто питання управління оборотним капіталом із погляду впливу на дохідність і ризики підприємства. Досліджено особливості обрання підприємством стратегії фінансування оборотних активів.

Постановка проблеми. У структурі активів підприємства вагома частка належить оборотним активам, котрі формують оборотний капітал підприємства. Ефективність діяльності підприємства безпосередньо залежить від обсягу, структури, якості та джерел фінансування оборотного капіталу. Забезпечення оптимального обсягу оборотного капіталу і його частки у структурі активів підприємства є актуальною проблемою для усіх підприємств, незалежно від форм власності, від їхньої величини тощо. Адже, через управління оборотним капіталом можна впливати на ліквідність і платоспроможність підприємства, дохідність і ризики, що з ними пов'язані. Відповідно, управління оборотним капіталом підприємства є найбільш вагомою ланкою діяльності менеджменту підприємства.

Питання ефективного управління оборотним капіталом підприємства досліджують вітчизняні науковці: В. Савчук, І. Бланк, М. Коробов, В. Пономаренко, А. Поддєрьогін, І. Яремко, Л. Коваленко та інші. Приділяли увагу й іноземні вчені: Д. Ван Хорн, Д. Ваховіч, Д. Шима і Д. Сігел, Ж. Рішар, Е. Хелферт, Стоянова та інші.

Незважаючи на значну кількість праць, присвячених проблемі управління оборотними активами підприємства, усе ж відчутною є потреба методологічного забезпечення впровадження теоретичних розробок у практичну діяльність.

Метою роботи є дослідження впливу величини оборотного капіталу та джерел його фінансування на дохідність підприємства та ризики, пов'язані з отриманням цього доходу.

Оборотний капітал – це та частина активів підприємства, яка безпосередньо забезпечує процес здійснення поточних господарських операцій. У більш ширшому значенні оборотний капітал – це капітал, інвестований в оборотні (поточні) активи підприємства [3]. Відповідно, управління оборотним капіталом є невід'ємною частиною управління господарською діяльністю підприємства і його обсяги залежать від масштабів діяльності. Варто зазначити, що терміни "оборотний капітал", "оборотні активи", "поточні активи" є тотожними.

До складу оборотних активів підприємства належать товарно-матеріальні цінності, дебіторська заборгованість і грошові кошти та їхні еквіваленти. Власне, те ті елементи активів, обсяг яких впливає на показники ліквідності підприємства, а отже, і на величину ризику.

Управління оборотним капіталом підприємства є одним із основних напрямків у роботі фінансового менеджменту підприємства, якому щодня надається значна увага. Це та ланка у діяльності менеджменту підприємства, яку необхідно контролювати щодня, оскільки обсяг і структура оборотних активів щодня змінюються. Ефективне управління оборотним капіталом веде до зменшення дефіциту грошових коштів, зменшення ризиків і збільшення дохідності підприємства.

Інвестиції у поточні активи підприємства щодня змінюються. Для успішної діяльності підприємства важливо визначити оптимальний обсяг і структуру поточних активів. Недостатність грошових коштів, товарно-матеріальних запасів може призвести до перебоїв у виробництві і навіть до при-

пинення господарської діяльності. Швидке погашення дебіторської заборгованості зумовлене жорсткою політикою підприємства щодо своїх покупців (відсутність знижок за швидку оплату, недопущення відтермінування платежів тощо) може призвести до втрати клієнтів, а отже, до виникнення проблем зі збутом готової продукції. Водночас, наявність на рахунках підприємства великих сум грошових коштів, значних обсягів товарно-матеріальних цінностей, дебіторської заборгованості можуть призвести до негативних наслідків. Тому для підприємства важливо сформувати виважену, правильну політику управління оборотними активами, оскільки від цього залежать результати його діяльності.

Ефективне управління оборотними активами підприємства полягає в обранні відповідної політики їх формування і фінансування, що забезпечить компроміс між ризиками і дохідністю. Власне, менеджмент підприємства повинен визначити, яка саме стратегія формування оборотних активів є найбільш придатною для ефективної діяльності. Для правильного обрання стратегії необхідно врахувати такі основні чинники: галузь, у якій функціонує підприємство; масштаби діяльності; загальна економічна ситуація; традиції менеджменту. Так, на підприємствах торгівлі і громадського харчування оборотні активи становлять значну частку в активах підприємства (до 90 %), на виробничих підприємствах їхня частка є меншою.

Масштаби підприємства впливають на вибір джерел фінансування оборотних активів. Великі підприємства мають більші можливості для фінансування оборотних активів за рахунок кредитних ресурсів, малі підприємства – за рахунок власних коштів або (і) поточних зобов'язань.

Економічні умови діяльності впливають на величину структуру оборотних активів. У періоди економічної нестабільності, зростання інфляції менеджмент підприємств частіше схильється до збільшення оборотних активів, зокрема товарно-матеріальних запасів. Так, наприклад, у 2009 р. менеджмент підприємств кондитерської галузі, володіючи інформацією про різке підвищення цін на цукор (що є сировиною для виробництва, а отже, формує значну частину товарно-матеріальних запасів), прийняв рішення про закупівлю великих обсягів цього виду запасів. Це спричинилося до: вимивання значних обсягів грошових коштів, котрі могли бути вкладені у короткотермінові ліквідні цінні папери і приносити дохід; зменшення дохідності підприємства. Але прийняття такого рішення дало змогу менеджменту тривалий час не підвищувати ціну на продукцію галузі, а отже, за рахунок цього чинника втриматись на ринку (тоді як продукція інших кондитерських підприємств, які не змогли закупити дешевше більшої кількості сировини, різко подорожчавши, стала неконкурентоспроможною).

Враховавши зазначені нижче чинники, підприємство обирає стратегію формування оборотних активів і джерела їх фінансування. Одним із основних завдань менеджменту підприємства є обрання джерел фінансування оборотних активів, оскільки від цього залежить дохід підприємства і ризики. Джерелами фінансування оборотних активів підприємства є: поточні зобов'язання; короткотермінові зобов'язання; довготермінові зобов'язання; власні кошти.

Аналізуючи переваги і вади різних джерел фінансування оборотних активів, потрібно зазначити, що фінансування оборотних активів за рахунок довготермінового капіталу є дорожче, проте супроводжується меншими ризиками. Фінансування короткотерміновим капіталом є більш ризиковим, але значно дешевшим. Відповідно, різною, залежно від обраних джерел фінансування, буде і дохідність підприємства. Використання довготермінового капіталу сприятиме зменшенню дохідності, а короткотермінового – зростанню дохідності.

На які критерії необхідно звернути особливу увагу для того, щоб прийняти правильне рішення щодо обрання джерел фінансування оборотних активів є одним із важливих питань фінансового менеджменту. Передусім тут важливе значення має здатність менеджменту до ризику. Адже високий ризик – це висока дохідність.

Для чіткої орієнтації і визначення межі ризику, а отже і дохідності, доцільно визначити коефіцієнт рентабельності оборотних активів (P_{oa}), побудованого на основі Моделі Дюпона [1, с. 315] і розрахованого за формулою

$$P_{oa} = P_{pn} \cdot O_{oa}, \quad (1)$$

де: P_{oa} – рентабельність оборотних активів; P_{pn} – рентабельність реалізованої продукції (розраховується як відношення); O_{oa} – оборотність оборотних активів.

Оптимальний рівень (чи коридор) рентабельності оборотних активів менеджмент підприємства має визначити самостійно, залежно від галузі і масштабів діяльності. Моделюючи різні комбінації фінансування оборотних активів і визначаючи P_{oa} за різних моделей, підприємство може обрати і підтримувати оптимальний рівень дохідності та ризику.

Контроль за рівнем рентабельності оборотних активів має здійснюватися достатньо часто, оскільки швидко змінюється ситуація на ринку капіталів, на ринках сировини і збуту продукції тощо.

Паралельно необхідно визначити і загальну дохідність всього інвестованого у виробництво капіталу (P_a), використавши формулу:

$$P_a = \Pi_q / A, \quad (2)$$

де: Π_q – чистий прибуток підприємства; A – загальні активи підприємства.

Цей показник відображає загальну здатність підприємства генерувати прибуток за відповідної суми інвестицій у активи, зокрема і в оборотні активи. Основне завдання менеджменту підприємства полягає у тому, щоб обрати таку комбінацію джерел фінансування, котра забезпечить найбільшу дохідність за найнижчих ризиків.

З цією метою більшість дослідників пропонують класифікувати оборотні активи за часовою ознакою, виокремивши постійну і змінну їх частини. Постійні оборотні активи – це та частина оборотних активів, яка необхідна для забезпечення мінімальних потреб безперебійного функціонування. Змінні оборотні активи – це та частина оборотних активів, потреба у яких зумовлена періодичними змінами [2].

Для фінансування змінних оборотних активів доцільно використовувати короткотермінові джерела, а для постійної їх частини – довготермінові. Водночас, як зазначають відомі американські вчені Ван Хорн і Дж. Ваховіч,

важливе значення для оцінювання оптимального співвідношення між ризиком і рентабельністю має побудова графіка термінів погашення кредиторської заборгованості. Тобто, "яку маржу безпеки слід закласти в календарні плани погашення заборгованості на випадок несприятливих коливань у поступленні грошових коштів" [2, с. 373]. Доцільно також визначити і контролювати обсяг чистого робочого капіталу підприємства (різниця між поточними активами і поточними пасивами).

Залежно від співвідношення у фінансуванні постійної змінної частини оборотних активів різними видами капіталу, встановлення величини маржі безпеки, визначається стратегія фінансування оборотних активів підприємства. Так, якщо вся змінна частина оборотних активів і частина постійних оборотних активів фінансуються короткотерміновим капіталом, відповідно маржа безпеки є від'ємною і робочий капітал – від'ємний. За таких умов діяльності високими є ризики і високою зберігається дохідність підприємства. Така стратегія фінансування оборотних активів називається агресивною. За умов консервативної стратегії фінансування – постійні оборотні активи і частина змінних фінансуються на основі довготермінового капіталу – низькими є ризики і дохідність підприємства. Відповідно, маржа безпеки є високою, робочий капітал додатний, тобто грошові надходження перевищують видатки.

Помірна стратегія (або у іншомовній літературі стратегія хеджування) полягає у тому, що постійні оборотні активи фінансуються довготерміновим капіталом, а змінна їх частина – короткотерміновим. Маржа безпеки дорівнює нулю і чистий робочий капітал підприємства теж дорівнює нулю. За цієї стратегії використовують метод хеджування (зіставлення за термінами, за якого кожний вид оборотних активів повинен бути зіставлений із фінансовим інструментом, термін погашення якого зіставляється з часовими рамками потреби у тих чи інших оборотних активах) [2, с. 372]. На практиці цей метод використовується для здійснення господарських операцій, які, так би мовити, самофінансуються. Тобто підприємство отримує короткотермінову позику для проведення господарської операції і, отримавши надходження після її завершення, спрямовують їх на погашення позики.

Зазвичай, на практиці використовують різні стратегії фінансування оборотних активів, залежно від змін у зовнішньому і внутрішньому середовищах. У зовнішньому середовищі потрібно виділити зміни, що впливають на обрання стратегії фінансування оборотних активів:

- на ринку капіталів і кредитному ринку;
- на ринку сировини;
- на ринку споживання;
- в економічній політиці країни.

До змін у внутрішньому середовищі належать:

- політика підприємства щодо дебіторів;
- політика підприємства щодо кредиторів;
- маркетингова політика.

Менеджменту підприємства необхідно бути уважним до змін як у зовнішньому так і у внутрішньому середовищах. Відповідно до цих змін, на різ-

них етапах діяльності підприємства треба моделювати стратегіями фінансування оборотних активів з метою отримання максимальної доходності із дотриманням мінімальних ризиків.

Література

1. Бланк И.А. Основы финансового менеджмента. – В 2-х т. – К. : Изд-во Эльга, Ника-Центр, 2007. – Т. 1. – 624 с.
2. Ван Хорн Дж. Основы финансового менеджмента / Дж. Ван Хорн, Дж. Ввхович. – М. : ООО "И.Д. Вильямс", 2008. – 1232 с..
3. Загородній А.Г. Фінансово-економічний словник / А.Г. Загородній, Г.Л. Вознюк. – К. : Знання, 2007. – 1072 с.

Нашкерская М.М., Кусяк А.Р. Влияние объема и источников финансирования оборотного капитала на доходность предприятия

Рассмотрен вопрос управления оборотным капиталом с точки зрения влияния на доходность и риски предприятия. Исследованы особенности избрания предприятием стратегии финансирования оборотных активов.

Nashkerska M.M., Kusiak A.R. Size and sources influence of floating capital on profit enterprises

The question of management a floating capital from point of vision influence on profit and risks of enterprise is considered. The features of electing of strategy of financing of circulating assets an enterprise are investigational.

УДК 336:330.131.7

Здобувач О.С. Папка – Львівська КА

ВПЛИВ СТРАХОВОЇ ПРЕМІЇ НА ФІНАНСОВУ СТІЙКІСТЬ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ

Наведено формулу для обчислення ймовірності настання страхового випадку, що дасть змогу знизити величину очікуваного рівня недоотримання нетто-премії, а відтак сприятиме підвищенню конкурентоздатності страхової компанії, не зменшуючи при цьому її фінансової надійності.

Ключові слова: нетто-премія, ймовірність настання страхового випадку, надійність.

Постановка проблеми. У сучасних умовах ринкових відносин підвищуються вимоги до фінансової стійкості страхової компанії, яка є однією із найважливіших характеристик її фінансово-економічного стану та поведінки щодо зовнішніх і внутрішніх змін. Значний вплив на фінансову стійкість в умовах ринкової конкуренції для ризикових видів страхування, крім страхування на випадок смерті, має страхова премія, найважливіше значення для правильності розрахунку якої має обґрунтованість величини нетто-премії. Саме її правильне визначення є гарантією забезпечення фінансової стабільності страховика.

Проблема полягає у визначенні точного значення ймовірності настання страхового випадку на основі статистичних даних стосовно кількості укладених договорів і числа настання страхових випадків, яка відіграє визначальну роль для визначення величини нетто-премії.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Ймовірність настання страхового випадку визначається відповідно до досвіду минулих років. У